

ÚČINNÉ VYUŽÍVÁNÍ ZDROJŮ A OBĚHOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

Dosavadní způsob využívání zdrojů vede k vysoké míře znečištění, poškozování životního prostředí a vyčerpávání přírodních zdrojů. Politika EU v oblasti odpadů má dlouhou historii a tradičně se zaměřuje na nakládání s odpady, které je z hlediska životního prostředí udržitelnější. Tento trend by měl změnit plán pro Evropu účinněji využívající zdroje a balíček opatření týkajících se oběhového hospodářství tím, že ekonomiku EU přetvoří do roku 2050 na udržitelnou ekonomiku. Čtyři nové směrnice o odpadech v posledním balíčku opatření týkajících se oběhového hospodářství přináší nové cíle v oblasti nakládání s odpady, pokud jde o předcházení vzniku odpadu, jeho opětovné použití, recyklaci a skládkování.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Články 191–193 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

Všechny výrobky mají svůj přírodní základ. Ekonomika EU je velmi závislá na přírodních zdrojích. Pokud budeme přírodní zdroje využívat stejným způsobem jako dosud, jejich poškozování a vyčerpávání bude pokračovat, jakož i vytváření odpadů. Přírodní zdroje jsou momentálně využívány v takovém rozsahu, že vyhlídky budoucích generací – a rozvojových zemí – na to, že budou mít přístup k využívání svého spravedlivého podílu na omezených zdrojích, jsou ohroženy. V současnosti je v EU každoročně spotřebováno přibližně 16 tun materiálu na jednoho obyvatele, z toho 10 tun se stává součástí materiálových zásob (infrastruktura, bydlení, zboží dlouhodobé spotřeby) a 6 tun z hospodářství mizí v podobě odpadu. Přibližně jedna třetina komunálního odpadu se ukládá na skládky a méně než polovina je recyklována nebo kompostována, s velkými rozdíly mezi členskými státy. Racionální využívání přírodních zdrojů bylo jedním z nejranějších ekologických záměrů, které byly východiskem prvních evropských Smluv. Mezi nejdůležitější iniciativy 7. akčního plánu pro životní prostředí patří plán pro Evropu účinně využívající zdroje ([COM\(2011\) 0571](#)). Jedním z jeho hlavních cílů je uvolnit ekonomický potenciál EU, aby dosáhla vyšší produktivity s menším množstvím zdrojů a přešla na oběhové hospodářství. Kromě toho nedávný balíček opatření týkajících se oběhového hospodářství zahrnuje opatření, která podpoří přechod EU k oběhovému hospodářství skrze větší míru recyklace a opětovného použití, navíc zvýší světovou konkurenceschopnost, posílí udržitelný hospodářský růst a vytvoří nová pracovní místa.

A. Účinné využívání zdrojů

Plán pro Evropu účinněji využívající zdroje je součástí stěžejní iniciativy pro účinné využívání zdrojů v rámci strategie Evropa 2020. Podporuje přechod na nízkouhlíkové hospodářství účinně využívající zdroje, které povede k udržitelnému růstu. Tento plán zohledňuje pokrok dosažený v rámci tematické strategie pro udržitelné využívání přírodních zdrojů ([COM\(2005\)0670](#)) z roku 2005 a strategie EU pro udržitelný rozvoj a vymezuje rámec pro navrhování a provádění budoucích opatření. Nastiňuje rovněž, jakých strukturálních a technologických změn je zapotřebí do roku 2050, včetně milníků, kterých je nutné dosáhnout do roku 2020. Předkládá způsoby, jak zvýšit produktivitu zdrojů a oddělit hospodářský růst od využívání zdrojů a jeho dopadu na životní prostředí.

B. Nakládání s odpady a předcházení jejich vzniku

Rámcová směrnice o odpadech ([2008/98/ES](#)) navazovala na tematickou strategii pro předcházení vzniku odpadů a jejich recyklaci ([COM\(2005\)0666](#)) a zrušovala předchozí rámcovou směrnici o odpadech (75/442/EHS, v kodifikovaném znění 2006/12/ES), směrnicí o nebezpečných odpadech (91/689/EHS) a směrnicí o nakládání s odpadními oleji (75/439/EHS). Jejím cílem bylo reformovat a zjednodušit politiku EU vytvořením nového rámce a stanovením nových cílů se zaměřením na předcházení vzniku odpadů. Zavedla základní pojmy a definice v oblasti nakládání s odpady, včetně definic pojmů odpad, recyklace a využití.

Předchozí nařízení o přepravě odpadů ([\(ES\) č. 1013/2006](#)) stanovilo pravidla pro přepravu odpadů na území EU i mezi EU a třetími zeměmi s konkrétním cílem zlepšit ochranu životního prostředí. Týkalo se silniční, železniční, námořní a letecké přepravy prakticky všech druhů odpadů (s výjimkou radioaktivních odpadů). Zejména byl zakázán vývoz nebezpečných odpadů do zemí mimo OECD a vývoz odpadů určených k odstranění mimo území EU / Evropského sdružení volného obchodu. Nezákonná přeprava odpadů však zůstává i nadále závažným problémem; nové nařízení ([\(EU\) č. 660/2014](#)), kterým se mění nařízení (ES) č. 1013/2006, proto má za cíl zajistit jednotnější uplatňování nařízení o přepravě odpadů. Toto nařízení posílilo kontrolní opatření stanovená ve stávajících právních předpisech a kladlo přísnější nároky na vnitrostátní kontrolu a plánování.

C. Právní předpisy týkající se produkce odpadů a odpadních toků

Cílem směrnice [2000/53/ES](#) bylo snížit objem odpadů z vozidel s ukončenou životností a jejich součástí, například tím, že bude do roku 2015 navýšena míra jejich opětovného použití a využívání na 95 % a že míra jejich opětovného použití a recyklace vzroste nejméně na 85 %. Směrnice rovněž vybízela výrobce a dovozce, aby omezili používání nebezpečných látek a rozvíjeli možnosti využití recyklovaných materiálů. Ze zprávy o provádění ([COM\(2009\)0635](#)) vyplynulo, že prosazování této směrnice působí v některých členských státech problémy, a to kvůli rozdílům v počtech odhlášených vozidel a registrovaných vozidel s ukončenou životností a kvůli nelegálnímu vývozu do rozvojových zemí.

Dne 30. prosince 2013 vstoupilo v platnost nařízení o recyklaci lodí ([\(EU\) č. 1257/2013](#)). Jeho hlavním účelem bylo předcházet nehodám, zraněním a jiným nepříznivým

účinkům na lidské zdraví a životní prostředí způsobeným recyklací lodí a zpracováním lodí v EU, omezit je a vyloučit, zejména s cílem zajistit, aby se s nebezpečným odpadem vzniklým při recyklaci lodí nakládalo způsobem šetrným k životnímu prostředí. V tomto nařízení byla stanovena řada požadavků na lodě EU, majitele lodí z EU, zařízení pro recyklaci lodí, která chtějí recyklovat lodě EU, a příslušné orgány nebo administrativy.

Směrnice 2002/96/ES ve znění [směrnice 2008/34/ES](#) si kladla za cíl chránit půdu, vodu a ovzduší pomocí lepší a omezenější likvidace odpadních elektrických a elektronických zařízení (OEEZ). Směrnice 2002/95/ES o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních byla přijata souběžně se směrnicí o odpadních elektrických a elektronických zařízeních a jejím cílem bylo chránit životní prostředí a lidské zdraví omezením používání olova, rtuti, kadmia, chromu a některých bromovaných přísad zpomalujících hoření v těchto zařízeních. Ukázalo se, že provádění směrnice o odpadních elektrických a elektronických zařízeních a směrnice o omezení používání některých nebezpečných látek je ve členských státech poměrně obtížné, neboť byla sebrána a řádně zpracována pouze jedna třetina veškerého elektrického a elektronického odpadu. Proto byla v roce 2012 na základě dlouhého legislativního procesu přijata přepracovaná [směrnice o odpadních elektrických a elektronických zařízeních 2012/19/EU](#) a [směrnice o omezení používání některých nebezpečných látek 2012/18/EU](#). Tyto dvě směrnice stanovily povinnost členských států zvýšit úroveň sběru e-odpadu a umožnit spotřebitelům vrátet spotřebiče do kteréhokoli obchodu s malými elektrospotřebiči, aniž by museli koupit zboží nové.

Směrnice 2006/66/ES o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech si kladla za cíl zlepšit způsob nakládání s odpady a snížit dopad baterií a akumulátorů na životní prostředí stanovením pravidel pro jejich sběr, recyklaci, nakládání s nimi a pro jejich likvidaci. Směrnice rovněž určila mezní hodnoty pro obsah některých nebezpečných látek (zejména rtuti a kadmia) v bateriích a akumulátorech. Pozměňující směrnice 2013/56/ES zrušila výjimku pro knoflíkové články s obsahem rtuti nepřesahujícím 2 % hmotnosti.

Podle směrnice 96/29/Euratom o radioaktivních odpadech a látkách musí každý členský stát zavést povinnost hlásit činnosti, které představují riziko vyplývající z ionizujícího záření. Přeprava radioaktivního odpadu je upravena nařízením Rady (Euratom) č. 1493/93 a [směrnicí Rady 2006/117/Euratom](#).

[Směrnice 94/62/ES](#) se vztahovala na veškeré obaly uvedené na trh EU a na veškeré obalové odpady, ať už byly používány nebo vyráběny průmyslovými, obchodními či administrativními provozovny, dílnami, odvětvími služeb, domácnostmi či jinak. Pozměňující směrnice 2004/12/ES stanovila kritéria pro definici termínu „obal“ a upřesnila ji. Směrnice [\(EU\) 2015/720](#) ze dne 29. dubna 2015 navíc pozměnila směrnici 94/62/ES, pokud jde o snížení spotřeby lehkých plastových nákupních tašek, které se často vymykají systému odpadového hospodářství a hromadí se v životním prostředí, zejména pak jako odpadky v moři. Cílem této směrnice bylo drasticky snížit spotřebu lehkých plastových tašek se zaměřením na všechny plastové tašky o tloušťce stěny nepřesahující 15 mikronů. Výjimkou mohou být velmi lehké sáčky (méně než

15 mikronů) používané k balení volně ložených potravin (např. ovoce, zeleniny, ryb), pokud to pomůže zabránit plýtvání potravinami.

Směrnice o nakládání s odpady z těžebního průmyslu (směrnice o těžebním odpadu, [2006/21/ES](#)) se snažila řešit významná ekologická a zdravotní rizika spojená s těžebním odpadem ze současné i dřívější doby s ohledem na jeho objem a nebezpečí, že způsobí znečištění.

D. Zpracování a likvidace odpadů

Postupné provádění směrnice 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod ve všech členských státech zvýšilo množství kalů z čistíren odpadních vod, které je třeba zlikvidovat.

Směrnice 96/59/ES o polychlorovaných bifenylech (PCB) a polychlorovaných terfenylech (PCT) si kladla za cíl sblížit právní předpisy členských států o řízeném odstraňování PCB a PCT, o dekontaminaci nebo odstraňování zařízení obsahujících PCB nebo o likvidaci použitých PCB, aby došlo k jejich úplnému odstranění. PCB rovněž upravovalo nařízení (ES) č. 850/2004 o perzistentních organických znečišťujících látkách.

Směrnice o skládkách odpadů ([1999/31/ES](#)) měla za účel prevenci nebo omezení nepříznivého vlivu, které mají skládky na životní prostředí, zejména na povrchové a podzemní vody, půdu a ovzduší, ale i na lidské zdraví. Provádění této směrnice zůstává neuspokojivé, jelikož ne ve všech členských státech byla provedena všechna její ustanovení a doposud existuje velký počet nelegálních skládek.

Směrnice 2000/76/ES o spalování odpadů byla přijata s cílem co nejvíce předcházet znečištění ovzduší, vody a půdy, které způsobuje spalování či spoluspalování odpadů, nebo toto znečištění co nejvíce omezit. S účinností od listopadu 2010 byla zrušena a nahrazena směrnicí 2010/75/EU o průmyslových emisích a souvisejícími směrnicemi.

E. Nový balíček opatření týkajících se oběhového hospodářství

V prosinci 2015 Komise předložila akční plán pro oběhové hospodářství a čtyři legislativní návrhy pozměňující následující právní akty: a) rámcovou směrnicí o odpadech, b) směrnicí o skládkách odpadů, c) směrnicí o obalech a obalových odpadech a d) směrnicí o vozidlech s ukončenou životností, směrnicí o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a směrnicí o odpadních elektrických a elektronických zařízeních. Některé z těchto návrhů vznikly na základě právní povinnosti přezkoumat cíle v oblasti nakládání s odpady. Rámcová směrnice o odpadech požaduje po Komisi, aby do konce roku 2014 přijala tato opatření: přezkoumání cílů do roku 2020 pro opětovné použití a recyklaci domovního odpadu a stavebního a demoličního odpadu, stanovení cílů pro předcházení vzniku odpadů do roku 2020 a posouzení řady opatření, včetně systémů rozšířené odpovědnosti výrobce. Směrnice o skládkách odpadů požaduje po Komisi, aby přezkoumala v ní stanovené cíle do července 2014, a směrnice o obalech požaduje totéž do konce roku 2012.

Čtyři směrnice ([\(EU\) 2018/849](#), [\(EU\) 2018/850](#), [\(EU\) 2018/851](#) a [\(EU\) 2018/852](#)) přijaté v květnu 2018 po interinstitucionálních jednáních mezi Parlamentem a Radou obsahují následující klíčové prvky:

- společný cíl EU recyklovat 65 % komunálního odpadu do roku 2035 (55 % do roku 2025 a 60 % do roku 2030);
- společný cíl EU recyklovat 70 % obalových odpadů do roku 2030;
- závazný cíl snížení skládkování na max. 10 % komunálního odpadu do roku 2035;
- zákaz skládkování tříděného odpadu, což vyžaduje oddělený sběr biologického odpadu do roku 2023 a u textilu a nebezpečného odpadu z domácností do roku 2025;
- podpora ekonomických nástrojů odrazujících od ukládání na skládky;
- zjednodušené a zlepšené definice a harmonizované metody výpočtu míry recyklace v celé EU;
- konkrétní opatření na podporu opětovného použití a stimulace průmyslové symbiózy – vedlejší produkt jednoho odvětví se použije jako surovina jiného odvětví;
- povinné rozšířené systémy odpovědnosti výrobce, aby výrobci uváděli na trh ekologičtější výrobky a podporovaly systémy využití a recyklace (např. u obalů, baterií, elektrických a elektronických zařízení a u vozidel s ukončenou životností).

F. Plasty v oběhovém hospodářství

Dne 16. ledna 2018 Komise zveřejnila sdělení, které stanovuje strategii pro plasty v oběhovém hospodářství. Strategie identifikuje klíčové problémy, jako jsou nízká míra opětovného použití a recyklace plastového odpadu, emise skleníkových plynů spojené s výrobou a spalováním plastů a přítomnost plastového odpadu v oceánech. Komise navrhuje, aby byly do roku 2030 veškeré plastové obaly recyklovatelné nebo opakovaně použitelné. K prosazení tohoto cíle strategie představuje širokou škálu opatření, která se budou zaměřovat na následující čtyři oblasti: 1) zlepšení ekonomické stránky a kvality recyklace plastů, 2) omezení plastového odpadu a zamezení znečišťování odpady, 3) podpora investic a inovací na cestě k oběhovému řešení a 4) využívání celosvětových opatření.

V rámci strategie pro plasty, která má řešit plýtvání a škodlivý plastový odpad prostřednictvím legislativních opatření, a v návaznosti na návrh Komise ze dne 28. května 2018 dosáhly Rada a Parlament dne 19. prosince 2018 prozatímní dohody, jak snížit znečištění plasty stanovením přísných nových omezení pro některé plastové výrobky na jedno použití. Mezi výrobky, které budou v EU zakázány, patří plastové příbory (vidličky, nože, lžice a hůlky), plastové talíře a slámky, nádoby na potraviny a nápoje vyrobené z expandovaného polystyrenu a vatové tyčinky vyrobené z plastu. Od roku 2025 bude pro členské státy platit závazný cíl, podle nějž musí všechny PET láhve na nápoje obsahovat alespoň 25 % recyklovaného plastu. Do roku 2030 budou muset všechny plastové láhve obsahovat alespoň 30 % recyklovaného materiálu.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Parlament opakovaně vyzývá k vypracování nového plánu pro budoucí evropský růst založený na účinném využívání zdrojů, což by vyžadovalo určité radikální změny našich výrobních a spotřebitelských zvyklostí. Přemýšlení v intencích celého životního cyklu

by mělo zlepšit využívání druhotných materiálů a vytvořit náležité ekonomické pobídky k předcházení vzniku odpadu a k vyšší míře jeho opětovného použití.

Jakožto spolunormotvůrce diskutoval Parlament o balíčku opatření týkajících se oběhového hospodářství ve Výboru pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin (ENVI) a předložil 2 000 pozměňovacích návrhů. Postoj Parlamentu byl přijat ve výboru ENVI dne 24. ledna 2017 a bez zásadních změn na plenárním zasedání dne 14. března 2017 převážnou většinou hlasů. Po interinstitucionálních jednáních Parlament a Rada dosáhly dne 18. prosince 2017 předběžné dohody o všech čtyřech legislativních návrzích. Dohodnuté znění schválil Parlament na svém plenárním zasedání v dubnu 2018.

V souladu se strategií Komise pro plasty v oběhovém hospodářství z ledna 2018 Parlament přijal usnesení o této strategii na svém plenárním zasedání v září 2018. Toto usnesení mimo jiné naléhavě žádá Komisi, aby zvažila zavedení požadavků na minimální obsah recyklovaného materiálu pro určité výrobky z plastu uváděné na trh EU. Prosazuje vytvoření skutečného jednotného trhu s recyklovanými plasty, navrhuje opatření pro boj s odpadem v moři a žádá o zavedení zákazu mikroplastů v kosmetice a čisticích prostředcích do roku 2020.

Georgios Amanatidis
11/2019

